

Εισαγωγή επανέκδοσης

Το βιβλίο αυτό αποτελεί επανέκδοση του τόμου *Ευπόμπη. Ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις. Οργάνωση, διοίκηση, στρατηγικές*, που εκδόθηκε από το Ελληνικό Λογοτεχνικό Αρχείο το 2004. Στην έκδοση αυτή περιλαμβάνονται μόνο τα κείμενα της αρχικής έκδοσης.

Το βιβλίο αναφέρεται στη πορεία των ελληνικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια μέχρι και τις αρχές του 21ου αιώνα. Πρόκειται για μια περίοδο κατά την οποία στην παγκόσμια ναυτιλία σημειώθηκαν σημαντικές ανακατατάξεις και μεταβολές, οι οποίες οδήγησαν στην εξαφάνιση ή τη μείωση της χωρητικότητας παραδοσιακών ναυτιλιακών κρατών, στην εμφάνιση νέων ναυτιλιακών δυνάμεων, στην ένταση του ανταγωνισμού τόσο σε επίπεδο επιχειρήσεων όσο και σε επίπεδο εθνικών στόλων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ναυτιλία που ελέγχεται από ελληνικά συμφέροντα αποτελεί τη μοναδική δύναμη, που σχεδόν αδιάκοπα, χρόνο με το χρόνο αναπτύσσεται και αυξάνει το μερίδιό της στην παγκόσμια ναυτιλία, έτσι ώστε από το 1,5% που αποτελούσε το 1947, να φτάσει να αποτελεί το 17% της παγκόσμιας ναυτιλίας στις αρχές του 21ου αιώνα.

Η ελληνική ναυτιλία, στήριξε την ανάπτυξη της στον βασικό διαθέσιμο πόρο, το ανθρώπινο δυναμικό της. Οι άνθρωποι που απασχολούνται στη ναυτιλία διαθέτουν μια βάση γνώσης σχετικά με τη ναυτιλιακή διαχείριση, αλλά ταυτόχρονα διαθέτουν την επιχειρηματικότητα η οποία επιτρέπει την αξιοποίηση αυτής της βάσης γνώσης. Αυτό δηλαδή που κατά κύριο λόγο συνέβαλε στη συγκρότηση και ανάπτυξη της ελληνικής ναυτιλίας είναι το ανθρώπινο δυναμικό, όσο και η διάθεσή του να αναλάβει ρίσκο για την αξιοποίηση αυτής της γνώσης. Η ελληνόκτητη ναυτιλία αναδεικνύει την αξία του παραδείγματος της ναυτιλιακής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, το οποίο, μάλιστα, διεκδικεί και στοιχεία μοναδικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο: Πως σε μια παγκοσμιοποιημένη βιομηχανία καταγράφεται σημαντικός αριθμός επιχειρηματιών και επιχειρήσεων με διάρκεια παρουσίας και διακριτό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις διεθνείς αγορές, που προέρχονται από συγκεκριμένο εθνικό χώρο, ο οποίος δεν εμφανίζει αντίστοιχες επιτυχίες σε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας.

Ποιοι είναι οι παράγοντες που συνέβαλαν στην μοναδικότητα αυτή; Η απάντηση αυτού του ερωτήματος αποτελεί κεντρικό στόχο της ανάλυσης που ακολουθεί.

Όπως αναφέρεται και στον πρόλογο της πρώτης έκδοσης, μέσω του βιβλίου, ουσιαστικά, βλέπουν το φως της δημοσιότητας για πρώτη φορά αρχαιολογικά και πληροφορίες για ένα μεγάλο αριθμό ελληνικών εφοπλιστικών οικογενειακών επιχειρήσεων οι οποίες είχαν παρουσία μεγαλύτερη των 30 ετών στις διεθνείς ναυλαγορές στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα ανεξάρτητα από το μέγεθος του στόλου που διαχειρίστηκαν. Για τον μελετητή της ελληνικής ναυτιλίας, είναι ξεκάθαρο, ότι οι ιστορίες οικογενειών και επιχειρήσεων συμπίπτουν. Δεν μπορεί να κατανοηθεί η πορεία μιας ελληνικής ναυτιλιακής επιχείρησης χωρίς γνώση των δομών και στρατηγικών της οικογένειας από την οποία ελέγχεται. Κατά τη διάρκεια της έρευνας αυτή η διάσταση έγινε ακόμα περισσότερο φανερή: σε όλες σχεδόν τις οικογενειακές επιχειρήσεις που εξετάστηκαν, κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων με διευθυντικά στελέχη τους που ήταν μέλη των οικογενειών που είχαν τον έλεγχό τους, η αναφορά στις επιχειρηματικές δραστηριότητες ήταν παράλληλη με την αναφορά στις εξελίξεις σε οικογενειακό επίπεδο. Έτσι, είναι αδύνατο, για παράδειγμα, να κατανοήσει κανείς τους λόγους για τους οποίους πολύ συχνά παρατηρείται το φαινόμενο της διάσπασης μιας οικογενειακής ναυτιλιακής επιχείρησης, αν πριν δεν έχει εξετάσει την ίδια την εξέλιξη της οικογένειας.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτή την πραγματικότητα, η οποία επιβεβαιώθηκε απόλυτα και από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε για τη συγκέντρωση των στοιχείων και τη συγγραφή του βιβλίου, η προσέγγιση που ακολουθούμε στην ανάπτυξη του υλικού είναι συνδυαστική: εξετάζουμε την πορεία ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με την πορεία της οικογένειας. Το πρώτο μέρος του βιβλίου δίνει το θεωρητικό πλαίσιο και αξιοποιεί τα στοιχεία της έρευνας, τα οποία παρουσιάζονται στο δεύτερο μέρος.

Τα ιστορικά των ναυτιλιακών επιχειρήσεων αναφέρονται κατά οικογένεια και αλφαβητικά στο δεύτερο μέρος του τόμου. Για τη σύνταξή τους δημιουργήσαμε μια βάση δεδομένων που περιλαμβάνει εγγραφές για 20.000 πλοία ελληνικής πλοιοκτησίας για την περίοδο 1947-2000. Η επεξεργασία των στοιχείων της βάσης, που υπήρξε ίσως και το πιο χρονοβόρο τμήμα της έρευνας, δεδομένου ότι κάθε πλοίο ανήκει σε ξεχωριστή επιχείρηση ξένων εθνικοτήτων και χωρίς να είναι στις περισσότερες περιπτώσεις γνωστό από ποια συμφέροντα ελέγχεται, μας οδήγησε στην καταγραφή του συνόλου των ελληνικών ναυτιλιακών επιχειρήσεων που λειτουργούσαν τα αντίστοιχα έτη και στην επιλογή των επιχειρήσεων που πληρούσαν τα ερευνητικά κριτήρια. Η πορεία αυτών των επιχειρήσεων ερευνήθηκε σε βάθος, τόσο μέσα από συνεντεύξεις με στελέχη τους, όσο και μέσα από δευτερογενείς πηγές¹.

1. Οι ιστορίες των επιχειρήσεων καταγράφουν εξελίξεις που σημειώθηκαν μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2003.

Η λογική με βάση την οποία συντάχθηκαν τα ιστορικά των εφοπλιστικών οικογενειών και των επιχειρήσεών τους και περιλαμβάνονται στο δεύτερο μέρος του τόμου, είναι η δυνατότητα αξιοποίησής τους ως πηγών για μελλοντικές έρευνες που θα οδηγήσουν στην παραπέρα έρευνα πτυχών της ελληνόκτητης ναυτιλίας οι οποίες δεν εξετάζονται στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης. Για το λόγο αυτό, περιλαμβάνονται πληροφορίες που, όπως αναφέρθηκε ήδη, αφορούν δύο επίπεδα: το επιχειρηματικό και το οικογενειακό. Σε σχέση με το δεύτερο επίπεδο, κρίθηκε σκόπιμο να περιληφθούν πληροφορίες που θα μπορούσαν να θεωρηθούν πλεονάζουσες, όπως για παράδειγμα οι γαμήλιες στρατηγικές των εφοπλιστών, οι οποίες αποτελούν καίρια μαρτυρία για την τεκμηρίωση των επιχειρηματικών δικτύων, των συγχωνεύσεων ή των διασπάσεων των επιχειρήσεων.

Γ.Θ. – Τ.Χ., Ιανουάριος 2007